

Fellesregistrering for merverdiavgift:

Det enkelte selskap kan ta ut søksmål

Høyesterett har nå fastslått at det enkelte selskap har sin selvstendighet i behold når det gjelder adgangen til å ta ut søksmål mot staten i saker om etterberegning. Det enkelte selskap «mister» dermed ikke sin grunnleggende rett til å få overprøvd et etterberegningssvedtak for domstolene.

Artikkelen er forfattet av:

Advokat (H)
Cecilie Dyrnes
Amtzen de Besche Advokatfirma
Cecilie Dyrnes førte saken i Høyesterett for den næringsdrivende.

Konserntankegangen

Grunntanken bak reglene om fellesregistrering er selskapskonsernet som fellesskap der to eller flere juridisk selvstendige selskaper organisatorisk og økonomisk opererer sammen som én felles enhet. Man kan selv bestemme hvilke selskaper som skal være en del av fellesregistreringen såfremt vilkårene er oppfylt. Konsernet kan velge rapporterende selskap etter eget ønske, og kan når som helst bytte rapporterende selskap. Dette betyr at det rapporterende selskapet ikke nødvendigvis er identisk med den selskapsrettslige konsernspissen. Dagens forretningsdrift er i mye større grad enn tidligere preget av omorganiseringer, særlig i form av kjøp og salg av selskaper. Dette fører til at en fellesregistrering løpende vil endre sammensetningen i tråd med konsernets utvikling.

Hypig inn- og uttreden av fellesregistrering krever derfor mer fokus på status for det enkelte selskap.

Bokettersyn i konserner

Skattekontoret kan foreta bokettersyn i hele fellesregistreringen, eller i utvalgte selskaper. Uansett vil det bli utarbeidet separate bokettersynsrapporter for det enkelte selskap. Dette er naturlig i og

med at det er det enkelte selskaps transaksjoner som skal kontrolleres. Når vedtak fattes, vil normalt dette blir rettet mot det rapporterende selskapet i fellesregistreringen.

Et selskaps lovpålagte solidaransvar gjelder for avgiftskrav knyttet til transaksjoner som ble foretatt i den tidsperioden selskapet faktisk var fellesregistrert. Når et selskap trer ut av fellesregistreringen, er selskapet fortsatt solidarisk ansvarlig for eventuelle krav som knytter seg til transaksjoner som er foretatt av de fellesregistrerte selskapene i den aktuelle perioden dette selskapet faktisk var med i fellesregistreringen. Ved endringer i fellesregistreringens sammensetning, f.eks. ved omorganisering i konsern, herunder kjøp/salg av selskaper, vil solidaransvaret derfor kunne bli en komplisert øvelse. Til tross for at staten oppnår en sterk kreditorposisjon ved det lovpålagte solidaransvaret, benyttes det sjelden i praksis. Uansett vil det være sentralt for konserner å ha et bevisst forhold til dette ved opprettelse og endringer av fellesregistrering.

Avgiftsbyrden

Merverdiavgiftsloven sier ingenting om den interne fordelingen selskapene imellom. Man må her falle tilbake på de underliggende selskapsregler. At selskaper inngår i et selskapsrettslig konsern betyr ikke at selskapene mister sin rettslige selvstendighet, og heller ikke at det oppstår et obligatorisk fellesskap med hensyn til forpliktelser. Det klare utgangspunktet i norsk rett er derfor at hvert selskap innen konsernet utgjør en selvstendig rettslig enhet med egne rettigheter og forpliktelser. Så langt det er faktisk mulig å henføre utgifter til et bestemt selskap, er det nett-

opp dette selskapet som skal belastes, jf. f.eks. aksjeloven § 3–9. Selv om avgiften betales av det rapporterende selskapet, skal det skje et internt oppgjør mellom selskapene basert på hvert selskaps eget underliggende avgiftsoppgjør som har sitt grunnlag i selskapenes egne transaksjoner. Den endelige avgiftsbyrden ved en etterberegning vil derfor ende opp hos transaksjonsselskapet (dvs. det selskapet som opprinnelig hadde transaksjonen som ble etterberegnet).

Adgang til å ta ut søksmål

Høyesterett har nå i en kjennelse (Rt-2013–1252A) fastslått at et transaksjonsselskap kan ta ut søksmål på selvstendig grunnlag uten å trekke hele fellesregistreringen inn i søksmålet. Staten anførte i saken at transaksjonsselskapet ikke kan ta ut søksmål alene, men at fellesregistreringen som sådan måtte opptre som saksøker i en form for tvungent prosessfellesskap. Høyesterett kom enstemmig til at det ikke er merverdiavgiftsloven som regulerer søksmålsadgangen, men de generelle reglene i tvisteloven. Samtidig sier Høyesterett at fellesregistreringen også har parts-evne etter tvisteloven og kan opptre i søksmål ved det rapporterende selskap. Når man skal vurdere søksmål, må man finne ut hvilket alternativ som er mest hensiktsmessig, men saken kan ikke avvises dersom det enkelte transaksjonsselskapet velger å gå til søksmål alene. Et selskap «mister» dermed ikke sin rett til på egen hånd å ta ut søksmål ved inntreden i en fellesregistrering.